

УДК 355.43:355.311.2(477)

DOI: 10.33099/2707-1383-2020-36-2-77-88

Кидонь В. І. кандидат історичних наук,
провідний науковий співробітник науково-
дослідного центру воєнної історії НУОУ
імені Івана Черняхівського (м. Київ)
ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-3606-8061>

Котляр С. П. старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії проблем засто-
сування родів військ кафедри Сухопутних військ
НУОУ імені Івана Черняхівського (м. Київ)
ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-3662-0901>

ТАНКОВЕ БОЙОВИЩЕ НА ВОЛИНІ У ЧЕРВНІ 1941 РОКУ: ІСТОРІОГРАФІЧНІ НОТАТКИ

У статті аналізується сучасний стан наукової розробки історіографії танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно у 1941 році. Актуальність цього питання обумовлена недостатньою розробленістю теми у вітчизняній історіографії, відсутністю спеціальних, в тому числі і дисертаційних досліджень по ній. Здійснене авторами дослідження дає підстави стверджувати, що роботи як російських, так і вітчизняних науковців мають переважно загальний характер. Виявлені наявні тенденції та дискусійні питання. Встановлено наявність полярних думок із цілої низки питань. У радянський період бойові документи частин і з'єднань були недоступні широкому колу дослідників, історичні роботи були сильно ідеологізовані, була тенденція до замовчування низки фактів і явищ. Водночас вивчення обраної теми має велике науково-практичне значення.

Ключові слова: Друга світова війна, танкові та моторизовані війська, 1941 рік, бойовище в районі Броди – Луцьк – Дубно, історіографічні дослідження.

Постановка проблеми. Серед історичних подій воєнного лихоліття, які мали стратегічне значення та вплинули на хід німецько-радянської війни в цілому, є битви, які залишилися мало відомими для більшого загалу. Переважна більшість наших співвітчизників та тих,

хто виріс в часи СРСР, щиро вважають найбільшою в історії танкову битву під Прохорівкою в літку 1943-го – складову частину битви на Курській дузі. Але найбільша танкова битва Другої світової війни в дійсності відбулася на два роки раніше і на півтисячі кілометрів-

Схема танкового бойовища

західніше, і якщо бій під Прохорівкою відбувався один день, то танкова баталія в “трикутнику” Броди – Луцьк – Дубно тривала понад тиждень.

Стан дослідження теми. Історіографічні дослідження з історії танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно у 1941 році в цілому нечисленні, особливо по окремим її проблемам. Це повністю відноситься до праць із питань передодня і початку війни. Замовчування або заниження ролі прикордонного танкового бойовища як радянськими, так і сучасними російськими істориками спонукає до ретельного вивчення наукових праць з означеної проблематики, здійснення їх порівняльного аналізу, перевірки повноти та достовірності наукових положень з метою виявлення та визначення нових перспективних напрямків роботи.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан наукової розробки історіографії проблематики танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно у 1941

році, виявити наявні тенденції та дискусійні питання.

Виклад основного матеріалу. Історіографія танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно у 1941 році, на жаль, не дуже чисельна. За чисельністю публікацій переважає радянська історіографія, а з кінця ХХ ст. – російська історіографія. І це при тому, що радянська історіографія тривалий час значно дозувала інформацію про цю битву.

Дати відповіді на запитання, чому війська Червоної армії зазнали таких колосальних втрат, маючи таку велику чисельну і технічну перевагу над танковими військами Вермахту, робили спроби і радянські, і сучасні історики.

Усі праці періоду радянської історіографії, які присвячені ходу цієї битви та і початковому періоду німецько-радянської війни, позначені ідеологічними штампами і свідомою тенденційністю. Серед них 12-ти томна “Історія Другої світової війни 1939–1945 рр.” (1973–

Радянські танки БТ-7

Червоноармійці і командири РСЧА здаються в полон.

1982 рр.) [17], 6-ти томна “Історія Великої Вітчизняної війни Радянського Союзу 1941–1945” (1960–1965 рр.) [16.], колективна монографія “Друга світова війна” за редакцією генерал-лейтенанта С. П. Платонова, генерал-майора М. Г. Павленка [6] 3-х томна “Українська РСР у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу 1941–1945 рр.” (1968 р.) [29].

Суттєвою проблемою для історичних досліджень була закритість, таємність джерел, архівних матеріалів, статистичних відомостей.

У цих працях недостатньо глибоко досліджені причини невдач і поразок радянських військ у прикордонному бойовищі, не показані бойові втрати радянських збройних сил, немає справжніх даних про кількість радянських танків і літаків.

Особливо цінними у дослідженні танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно у 1941 році виявились праці військових істориків закритого характеру, як 4-х томна “Операції Радянських Збройних Сил в Великій Вітчизняній війні. 1941–1945 рр.” [22.] та 3-х томна “Радянське воєнне мис-

тецтво у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.” [28], що вийшли друком наприкінці 50-х – на початку 60-х років ХХ ст.

У цей радянський період особливо популярними і численними були твори мемуарного жанру, які також підпорядковувалися загальним ідеологічним вимогам і установкам. Спогади не повинні були суперечити офіційним версіям подій, що відбувалися. Авторам був притаманний елемент суб'єктивізму в оцінках подій, не завжди достовірно відображались ті чи інші події, а використання архівних та інших документів, як уже вказувалося, було не завжди можливим. Втім, необхідно зауважити, що результати одного і того ж бою для німецьких генералів могли бути незначними, а для радянських – оцінюватися дуже високо. Наприклад, на початковому етапі війни навіть скромна перемога мала для радянських військ величезне моральне і політико-пропагандистське значення.

Серед мемуарів найбільш відомими і одночасно найбільш неоднозначно оцінюваними є “Спогади і роздуми” Маршала Радянського Союзу Г. Жукова [13]. В цих спогадах Жуков про битву

Міні-діорама танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно.

Національний військово-історичний музей України. Автор - Олександр Шостак. Фото Олександра Филя.

під Дубно – Луцьк – Броди зазначає, що “наша історична література якось мимохідь торкається цієї найбільшої прикордонної битви початкового періоду війни з фашистською Німеччиною. Слід було б детально розібрати оперативну доцільність застосування тут контрудару механізованих корпусів по головному угрупованню ворога, що прорвалося, і організацію самого контрудару. Адже в результаті саме цих дій наших військ на Україні був зірваний на самому початку ворожий план стрімкого прориву до Києва” [13, с. 258–259].

Спогади стосовно танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно у 1941 році залишили й інші видатні радянські воєначальники Баграмян І. [2], Рокоссовський К. [25], Рябишев Д. [26], Попель М. [24].

Зокрема І. Баграмян вказує, як передвоєнні помилки в підготовці військ

і штабів оберталися великими проблемами у воєнний час, що є уроком і в наші дні. Наприклад, І. Баграмян однією з причин невдач радянської армії в початковій період війни, зокрема танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно, вбачає у тому, що багато частин так і не укомплектували до визначеного штату, або вони зазнали важких втрат, а командування при плануванні орієнтувалося на них як на повноцінні підрозділи.

Маршал Радянського Союзу К. Рокоссовський згадував, що ситуація на фронті швидко змінювалася, а роль командування округом звелася до того, що воно сліпо виконувало застарілі і не відповідні ситуації на фронті директиви Генерального штабу і Ставки [25, с. 32].

Генерал-майор М. Грецов у праці “На Юго-Западном направлении” показує, що відбувалося у Київському і Одеському військових округах з

Міні-діорама танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно.

Національний військово-історичний музей України. Автор - Олександр Шостак. *Фото Олександра Філя.*

22 червня по листопад 1941 року та дає власні оцінки танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно. Автор намагається пояснити провал в управлінні військами Південно-Західного фронту [9, с. 53-54].

Мемуари радянських воєначальників є унікальними свідченнями учасників війни, важливим джерелом подій, що відбувалися, вони залишаються корисними дослідникам історії Другої світової війни. Їх унікальність в тому, що при підготовці спогадів автори мали допуск до архівних джерел, які були недоступними історикам-дослідникам.

Праця полковника В. Анфілова [1, с. 158], присвячена першим дням війни, проміж інших подій розглядає питання танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно. Праця пронизана ідеологічними штампами, не повністю розкриває причини поразок радянських військ. Автор наводить

цілий перелік фактів героїзму радянських солдат.

Після розпаду Радянського Союзу в розвитку історіографії Другої світової війни та, зокрема, танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно у 1941 році, починається новий етап, який характеризується поступовим розсекреченням та введенням у науковий обіг документів колишніх партійних, а також відомчих архівів. Скасування цензури і зняття обмежень на використання зарубіжної літератури створили передумови для поступового складання різних наукових напрямків у вивченні подій 1941 р., в рамках яких триває обговорення проблем та пояснення причин поразок Червоної армії в ході прикордонних боїв.

Можна констатувати, що питання про готовність СРСР до війни, причини поразок Червоної армії в червні 1941 р, відповідальності за це полі-

тичного і військового керівництва залишаються в числі найбільш дискусійних у сучасній історіографії.

Серед сучасних російських авторів можна відмітити В. Бешанова [3], який спираючись на дослідження радянського періоду, запропонував “альтернативну” версію подій, з поясненням причин катастрофи.

О. Ісаєв [15] також піднімає масиви раніше недоступної інформації, що збагатило сучасну російську історіографію з проблеми висвітлення танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно у 1941 році. Заслужують на увагу книги С. Біліна [4], Є. Дрига [11], Р. Іринархова [14].

Новітнім російським дослідженням з історії танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно у 1941 році є 1-й том нового 12-ти томника “Велика Вітчизняна війна 1941–1945 років”. Його авторами без будь-яких уточнень і застережень стверджується, що війська Південно-Західного фронту мали досить сил і засобів, щоб “дати агресору гідну відсіч”. Як і раніше, домінує акцент на суб'єктивні причини невдач радянських військ на початку війни. [5]

У німецькій історіографії, яка завжди відзначалася скрупульозністю і увагою до цифр та деталей, інформація стосовно битви Луцьк – Броди – Дубно не значна. Ця битва згадується Ф. Гальдером [7], Г. Готом [8]. Після “блискавичних” перемог війська Вермахту отримали потужний супротив радянських військ. Г. Гот писав, що “великою перешкодою на шляху на-

ступу німецьких частин були потужні контратаки противника з району на південь від Прип'ятських боліт по військах, які просувалися вздовж шосе Луцьк – Рівне – Житомир. Ці контратаки змусили великі сили 1-ї танкової групи змінити напрямок свого наступу і замість просування на Київ повернути на північ і вплутатися в бої місцевого значення” [8].

Загалом німецька історіографія цю тему обійшла мимохідь. Напевно, для німецького командування та для істориків тижнева затримка в просуванні військ вглиб СРСР не стала тим дзвіночком початку поразок та невдач військ Вермахту. Але саме цього часу згодом не вистачало німецькому командуванню.

Після розпаду СРСР вітчизняні науковці, звільнившись від ідеологічного тиску, просунулися у вивченні ходу і наслідків битви за Броди – Луцьк – Дубно, але не можна визнати їх дослідження повними та вичерпними. Використовуючи сприятливі можливості доступу до закритих архівних фондів, українські історики поступово підіймають питання навколо означеної проблеми. В працях І. Муковського, О. Лисенка [21, с. 29–62], Л. Герасименка, Р. Пилявця [27, с. 61–76,], В. Грицюка [10, с. 27] підіймається тема прикордонних баталій влітку 1941 р. Вчені констатують, що в основі невдалих прикордонних боїв, які різко змінили обстановку на користь ворога, “лежать злочинна недбалість, помилки та грубі прорахунки Сталіна і його оточення” [21, с. 62]

В. Кудь у статті висвітлив відомості про співвідношення збройних сил сторін, про стан і якість радянських та німецьких танків, їх сильні й слабкі сторони. Проаналізував особливості тактики і проблеми керівництва бойовими операціями. Звернув увагу на недоліки в організації взаємозв'язку між радянськими військовими частинами й вищими штабами [20, с. 225–229].

Історик М. Пашковець [23, с. 26–32] показує перебіг битви, сили і засоби сторін, аналізує причини поразки, невиправданих людських втрат радянських військ.

Заслуговує уваги стаття Л. Кривзюка “Застосування механізованих корпусів у танковій битві на Західній Україні 1941 року”, в якій автор проаналізував місце і роль механізованих корпусів, діяльність командувача і штабу фронту, командирів і штабів об'єднань і з'єднань Південно-Західного фронту на початковому етапі війни між Німеччиною і СРСР [18, с. 33–46].

Особливості застосування видів і родів військ, їх всебічного забезпечен-

ня склали науковий інтерес істориків С. Сидорова [27], О. Юрчука [30]. Питання воєнного мистецтва висвітлено в дисертації О. Крикницького [19].

Висновок. Отже, проведений у нашій дослідницькій розвідці науковий пошук історіографічних праць з проблематики танкового бойовища в районі Броди – Луцьк – Дубно у 1941 році дає підстави стверджувати, що роботи як російських, так і вітчизняних науковців мають переважно загальний характер. Навіть побіжний аналіз історіографії цього питання показує наявність полярних думок із цілої низки питань. У радянський період бойові документи частин і з'єднань були недоступні широкому колу дослідників, історичні роботи були сильно ідеологізовані, спостерігаємо тенденцію до замовчування низки фактів і явищ. Нині вивчення обраної теми має велике науково-практичне значення. Актуальність цього питання обумовлена недостатньою розробленістю теми у вітчизняній історіографії, відсутністю спеціальних, в тому числі і дисертаційних досліджень по ній.

Список використаних джерел і літератури

1. Анфилов В. А. Начало Великой Отечественной войны (22 июня – середина июля 1941 года). Военно-исторический очерк. – М.: Воениздат, 1962.
2. Баграмян И. Х. Так начиналась война. 3-е изд. / И. Х. Баграмян. – К.: Политиздат Украины, 1984. – 493 с.
3. Бешанов В. В. “Танковый погром 1941 года” / В. В. Бешанов. М. Яуза, Эксмо, 2008 – 480 с.
4. Былинин С. Танковое сражение под Бродами – Ровно 1941 г. / С. Былинин. – М.: ООО “Издательство центр “Экспринт”, 2006. – 48 с.
5. Великая Отечественная война 1941-1945 годов: В 12 т. Т. 1: Основные события войны. М.: Воениздат, 2011. – 848 с.

6. Вторая мировая война, 1939–1945 гг. : военно-исторический очерк / под общ. ред. Платонова С. П. (отв. ред.) [и др.]. – Москва : Воениздат, 1958. – 930 с.
7. Гальдер Ф. Военный дневник. Ежедневные записи начальника Генерального штаба Сухопутных войск 1939–1942 гг. / Ф. Гальдер. – М.: Воениздат, 1968-1971. – Том III. От начала восточной кампании до наступления на Сталинград (22.06.1941–24.09.1942) / Пер. с нем. И. Глаголева, коммент. полк. К. Черемухина – М.: Воениздат, 1971. – 589 с.
8. Гот Г. Танковые операции. / Г. Гот – М.: Воениздат, 1961.– 207 с.
9. Грецов М. Д. На юго-западном направлении (июнь-ноябрь 1941 года) / М. Д. Грецов – М.: Воениздат, 1965. – 365 с.
10. Грицюк В. Стратегічні та фронтові операції Великої Вітчизняної війни на території України / НАН України; Ін-т історії України. – К., 2010. – 150 с.
11. Дриг Е. Механизированные корпуса РККА в бою. История автобронетанковых войск Красной Армии в 1940–1941 гг. / Е. Дриг. – Москва, 2005. – 830 с.
12. Друга світова війна в історичній пам'яті України. (За матеріалами Українського інституту національної пам'яті) / [Упорядники: Л. Герасименко, Р. Пилявець] – Київ-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2010. – 247 с.
13. Жуков Г. К. Спогади і роздуми / Г. К. Жуков; [пер. з рос. А. Шевченка, Г. Кулінича]. – К. : Політвидав України, 1985. – 841 с.
14. Иринархов Р. С. Киевский особый / Р. С. Иринархов – Минск: Харвест, 2006. – 624 с.
15. Исаев А. В. Боевые действия юго-западного и южного фронтов в начале Великой Отечественной войны 22 июня – 9 июля 1941 г. : автореф. дис. ... канд. ист. наук 07.00.02 – Отечественная история / А. В. Исаев. – М: МГГУ им. М. А. Шолохова, 2012.
16. История Великой Отечественной войны Советского Союза 1941–1945 : в 6 т. / Институт марксизма-ленинизма при ЦК КПСС [Пред. глав. ред. комиссии П. Н. Поспелов]. – М. : Воениздат, 1960–1965. – Т. 2 Отражение советским народом вероломного нападения фашистской Германии на СССР. Создание условий для коренного перелома в войне (июнь 1941 г. – ноябрь 1942 г.) – 1961. – 682 с.
17. История Второй мировой войны 1939–1945 : В 12 т. / [Пред. ред. комиссии А. А. Гречко] / Институт военной истории МО СССР, Институт марксизма-ленинизма при ЦК КПСС, Институт всеобщей истории АН СССР, Институт истории СССР АН СССР. – М. : Воениздат, 1973–1982. – Т. 4 : Фашистская агрессия против СССР. Крах стратегии “молниеносной войны”. – 1975. – 536 с.
18. Кривизюк Л.П. Створення та розвиток танкових військ між світовими війнами і під час Великої Вітчизняної війни / Л. П. Кривизюк, І. В. Бабірад // Військово-науковий вісник. – Випуск 16. – Львів: АСВ, 2011. – С. 33–46.
19. Крикницький О. П. Утворення і діяльність Київського особливого військового округу в травні 1935 – червні 1941 рр.: Дис. ... канд. істор. наук : 07.00.01. – Київ, 2008.
20. Кудь В. Танкова битва в районі Луцька, Дубно, Броди в червні 1941 року / В. Кудь // Волинь і волиняни у Другій світовій війні : зб. наук. пр. за матеріалами I Міжнар. наук.-практ. конф.,

присвяч. подіям Другої світової війни на території Волин. обл. / упоряд. М. М. Кучерепа. – Луцьк, 2012. – С. 224-229.

21. Муковський І. Т., Лисенко Є. О. Звитяга і жертівність: українці на фронтах Другої світової війни / І. Муковський, Є. Лисенко. – К.: Пошуково-видавниче агентство “Книга Пам’яті України”, 1996. – 568 с.

22. Операции Советских Вооруженных Сил в Великой Отечественной войне. 1941–1945 гг. Военно-исторический очерк: в 4 т. / отв. ред. С. П. Платонов [Военно-научное управление Генерального штаба. Военно-исторический отдел]. – М.: Воениздат, 1958–1959. – Т.1: Операции Советских Вооруженных Сил в период отражения нападения фашистской Германии на СССР (22 июня 1941 г. – 18 ноября 1942 г.). – М.: Воениздат, 1958. – 735 с.

23. Пашковець М. Перша танкова битва німецько-радянської війни в районі Луцьк – Броди – Дубно / М. Пашковець // Воєнна історія. – 2011. – № 3. – С. 26-32.

24. Попель Н. К. Танки повернули на запад / Н. К. Попель – М.: АСТ, 2001. – 480 с.

25. Рокоссовский К. К. Солдатский долг / К. К. Рокоссовский. – М.: Воениздат, 1972. – 375 с.

26. Рябышев Д. И. Первый год войны. / Д. И. Рябышев – М.: Воениздат, 1990. – 255 с.

27. Сидоров С. В. Восстановление боеспособности танковых частей и подразделений в годы Великой Отечественной войны: Дисс. ... канд. истор. наук : 20.02.22. – Киев, 1997.

28. Советское военное искусство в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг. : в 3 т. / Военно-научное управление Генерального штаба. – Т. 2: Советское военное искусство во втором периоде Великой Отечественной войны (ноябрь 1942 г. – декабрь 1943 г.). – М.: Воениздат, 1962. – 407 с.

29. Українська РСР у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу 1941–1945 рр. : у 3 т. / Інститут історії партії ЦК КП України. – К., 1968. – Т. 2: Радянська Україна в період корінного перелому в ході Великої Вітчизняної війни (листопад 1942 р. – 1943 р.). – 520 с.

30. Юрчук О. О. Створення і розвиток танкових військ та їх участь у бойових діях в Першій та на початку Другої світової воєн / Дисертація на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук. – Львів, 2011. – 205 с.

References

1. Anfilov V. A. Nachalo Velikoy Otechestvennoy voyny (22 iyunya – sereidinaiulya 1941 goda). Voенno-istoricheskij oчерk. – М.: Voениzdat, 1962.

2. Bagramyan I. Kh. Tak nachinalas voyna. 3-e izd. / I. Kh. Bagramyan. – К.: Politizdat Ukrainy, 1984. – 493 s.

3. Beshanov V. V. “Tankovyy pogrom 1941 goda” / V. V. Beshanov. М. Yauza, Eksmo, 2008 – 480 s.

4. Bylinin S. Tankovoe srazhenie pod Brodami-Rovno 1941 g. / S. Bylinin. – М.: ООО “Izdatelstvotsentr “Eksprint”, 2006. – 48 s.

5. Velikaya Otechestvennaya voyna 1941-1945 godov: V 12 t. T. 1: Osnovnye sobytiya voyny. М.: Voениzdat, 2011. – 848 s.

6. Vtoraya mirovaya voyna, 1939-1945 gg. : voенno-istoricheskij oчерk / podobshch. red.

Platonova S. P. (otv.red.) [i dr.]. – Moskva : Voenizdat, 1958. – 930 с.

7. Galder F. Voennyi dnevnik. Yezhednevnye zapisi nachalnika Generalnogo shtaba Sukhoputnykh voysk 1939– 1942 gg. / F. Galder. – M.: Voenizdat, 1968-1971. – Tom III. Ot nachala vostochnoy kampanii do nastupleniyana Stalingrad (22.06.1941 – 24.09.1942) / Per. s nem. I. Glagoleva, komment. polk. K. Cheremukhina – M.: Voenizdat, 1971. – 589 s.

8. Got G. Tankovye operatsii. / G. Got – M.: Voenizdat, 1961. 207 s.

9. Gretsov M. D. Nayugo-zapadnom napravlenii (iyun-noyabr 1941 goda) / M. D. Gretsov – M.: Voenizdat, 1965. – 365 s.

10. Ghrycjuk V. Strategichni ta frontovi operacii Velykoї Vitchyznjanoї viyny na terytorii Ukraїny / NAN Ukraїny; In-t istorii Ukraїny. – K., 2010. – 150 s.

11. Drig Ye. Mekhanizirovannye korpusa RKKa v boyu. Istoriya avtobronetankovikh voysk Krasnoy Armii v 1940–1941 gg. / Ye. Drig. – Moskva, 2005. – 830 s.

12. Drugha svitova vijna v istorychnij pam'jati Ukraїny. (Zamaterialamy Ukraїns'kogo instytutu nacional'noji pam'jati) / [Uporjadnyky: L. Gherasymenko, R. Pyljavecj] – Kyjiv-Nizhyn: Vydavecj PP Lysenko M. M., 2010. – 247 s.

13. Zhukov G. K. Spogadi i rozdumi / G. K. Zhukov; [per. z ros. A. Shevchenka, G. Kulinicha]. – K. : Politvidav Ukraїni, 1985. – 841 s.

14. Irinarkhov R. S. Kievskiy osobyi / R. S. Irinarkhov – Minsk: Kharvest, 2006. – 624 s.

15. Isaev A. V. Boevye deystviyay ugo–zapadnogo i yuzhnogo frontov v nachale Velikoy Otechestvennoy voyny 22 iyunya – 9 iyulya 1941 g. : avtoref. dis. ... kand. ist. nauk 07.00.02 – Otechestvennaya istoriya / A. V. Isaev. – M: MGGU im. M. A. Sholokhova, 2012.

16. Istoriya Velikoy Otechestvennoy voyny Sovetskogo Soyuza 1941–1945 : v 6 t. / Institut marksizma-leninizma pri TsK KPSS [Pred. glav. red. komissii P. N. Pospelov]. – M. : Voenizdat, 1960–1965. – T. 2 Otrazhenie sovetskim narodom verolomnogo napadeniya fashistskoy Germanii na SSSR. Sozdanie usloviy dlya korennoho pereloma v voyne (iyun 1941 g. – noyabr 1942 g.) – 1961. – 682 s.

17. Istoriya Vtoroy mirovoy voyny 1939–1945 : V 12 t. / [Pred. red. komissii v A. A. Grechko] / Institut voennoy istorii MO SSSR, Institut marksizma-leninizma pri TsK KPSS, Institut vseobshchey istorii AN SSSR, Institut istorii SSSR AN SSSR. – M. : Voenizdat, 1973–1982. – T. 4 : Fashistskaya agressiya protiv SSSR. Krakh strategii “molnienosnoy voyny”. – 1975. – 536 s.

18. Kryvyzjuk L. P. Stvorennja ta rozvytok tankovy khvijsk mizh svitovymy vijnamy i pide has-Velykoji Vitchyznjanoji vijny / L. P. Kryvyzjuk, I. V. Babirad // Vijskovo-naukovyj visnyk. – Vypusk 16. – Ljviv: ASV, 2011. – S. 33–46.

19. Kryknyckyj O. P. Utvorennja i dijalnistj Kyjiv'skogo osoblyvogho vijskovogho okrughu v travni 1935 – chervni 1941 rr.: Dys. ... kand. istor. nauk : 07.00.01. – Kyjiv, 2008.

20. Kudj V. Tankova bytva v rajoni Lucjka, Dubno, Brody v chervni 1941 roku / V. Kudj // Volynj i volynjany u Drughi jsvitovij vijni : zb. nauk. pr. za materialamy I Mizhnar. nauk.-prakt. konf., prysvjach. podijam Drughoji svitovoi vijny na terytoriji Volyn. obl. / uporjad. M. M. Kucherepa. – Lucjk, 2012. – S. 224-229.

21. Mukovsjkyj I. T. , Lysenko Je. Zvytjagha i zhertovnistj: ukrajinci na frontakh Drughoji svitovoji vijny /I. Mukovsjkyj, Je. Lysenko. – K.: Poshukovo-vydavnyche aghentstvo “Knygha Pam’jati Ukrajinj”, 1996. – 568 s.
22. Operatsii Sovetskikh Vooruzhennykh Sil v Velikoy Otechestvennoy voyne. 1941–1945 gg. Voенно-istoricheskiy ocherk: v 4 t. /otv. red. S. P. Platonov [Voенно-nauchnoe upravlenie Generalnogo shtaba. Voенно-istoricheskiy otdel]. – M. : Voенizdat, 1958–1959. – T. 1: Operatsii Sovetskikh Vooruzhennykh Sil v period otrazheniya napadeniya fashistskoy Germaniina SSSR (22 iyunya 1941 g. – 18 noyabrya 1942 g.). – M.: Voенizdat, 1958. – 735 s.
23. Pashkovec M. Persha tankova bytva nimecjkо-radjansjkоji vijny v rajoni Lucjk-Brody-Dubno / M. Pashkovec // Vojennaistorija. – 2011. – # 3. – S. 26-32.
24. Popel N. K. Tanki povernuli na zapad./ N.K. Popel – M.: AST, 2001. – 480 s.
25. Rokossovskiy K. K. Soldatskiydolg / K. K. Rokossovskiy. – M. : Voенizdat, 1972. – 375 s.
26. Ryabyshev D. I. Pervyy god vojny./ D.I.Ryabyshev – M. : Voенizdat, 1990. – 255 s.
27. Sidorov S.V. Vosstanovlenie boesposobnosti tankovykh chastey i podrazdeleniy v gody Velikoy-Otechestvennoy vojny : Diss. ... kand. istor. nauk : 20.02.22. – Kiev, 1997.
28. Sovetskoe voенnoe iskusstvo v Velikoy Otechestvennoy voyne 1941–1945 gg. : v 3 t. / Voенно-nauchnoe upravlenie Generalnogo shtaba. – T. 2: Sovetskoe voенnoe iskusstvo vo vtorom periode Velikoy Otechestvennoy vojny (noyabr 1942 g. – dekabr 1943 g.). – M. : Voенizdat, 1962. – 407 s.
29. Ukrajinjska RSR u Velykij Vitchyznjanij vijni Radjansjkogho Sojuzu 1941–1945 rr. : u 3 t. / Instytu tistori ji partiji CK KP Ukrajinj. – K., 1968. – T. 2: Radjansjka Ukrajinа v period korinnogho perelomu v khodi Velykoji Vitchyznjanоji vijny (lystopad 1942 r. – 1943 r.). – 520 s.
30. Jurchuk O. O. Stvorennja i rozvytok tankovykh v ij sjktajikhu chastj u bojovykh dijakh v Pershijta na pochatku Drughoji svitovoji vojen / Dysertacija na zdobuttja nauk. stupenj akand. istor. nauk. – Ljviv, 2011. – 205 s.

*Kydon V. candidate of historical sciences,
leading researcher at the Research Centre of Military
History of Ivan Cherniakhovskyi National
Defence University of Ukraine (Kyiv)*
*Kotlyar S. Senior Research Fellow of the
Research Laboratory of Problems of Application
of Troops of the Land Forces Ivan Chernyakhovsky
National University of Defense of Ukraine (Kyiv)*

TANK BATTLE IN VOLYN IN JUNE OF 1941: HISTORIOGRAPHICAL NOTES

The article analyzes the current state of scientific development of the historiography of the tank battle in the Brody-Lutsk-Dubno district in 1941. The

relevance of this issue is due to the lack of development of the topic in national historiography, the lack of specialized, including dissertation research on it. Historiographical studies on the history of the battlefield in Volyn in 1941 are few in number, especially on some of its problems. This fully applies to works on the eve and the beginning of the war. The research conducted by the author gives grounds to argue that the works of both Russian and domestic scientists are mainly of a general nature. Existing trends and discussion issues have been identified. The presence of polar thoughts on a number of issues has been established. In the Soviet period, combat documents of units and compounds were inaccessible to a wide range of researchers, historical works were highly ideologized, there was a tendency to conceal a number of facts and phenomena. The silence or understatement of the role of the frontier tank battlefield, both by Soviet and contemporary Russian historians, prompts a careful study of scientific works on the identified issues, their comparative analysis, verification of the completeness and reliability of scientific provisions in order to identify and identify new promising areas of work. After the collapse of the USSR, domestic scientists freed themselves from ideological pressure. Have advanced in the study of the course and consequences of the battle of Brody-Lutsk-Dubno, but their studies cannot be considered complete and exhaustive. Therefore, the study of the chosen topic is of great scientific and practical importance.

Keywords: *World War II, tank and motorized troops, 1941 battl in Brody-Lutsk-Dubno, historiographical studies.*